

TARİHİ BELLİ OLMAYAN ESKİ ANADOLU TÜRÇESİ METİNLERİNİN**TARİHLENDİRİLMESİNDE YENİ BİR KISTAS:****“et-/it-” ve “kıl-” Fiillerinin Kullanım Sıklığı****Gökhan ÖLKER*****Öz**

Eski Oğuz Türkçesi metinleri incelenirken “et-/it-” ve “kıl-” fiilleri, kullanım sıklığı bakımından her eserde farklılık gösterse de daima yan yana kullanılmış ve çoğu zaman birbirinin yerine tercih edilmiş fiiller olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Daima yan yana gördüğümüz Oğuzlara ait “et-/it-” fiiliyle diğer Türklere ait “kıl-” fiilinin eserlerdeki kullanım sıklığı, tarihi süreç içerisinde nasıl bir seyir izlemiştir? Bu kullanım sıklığı yazardan yazara veya eserden esere değişen rastlantısal bir olgu mudur yoksa kendi içerisinde bir sistematığı var mıdır? Eğer kendi içinde bir sistematığı varsa bunun sebepleri ne olabilir? Bu çalışmada yukarıdaki sorulara cevap aranacak ve “et-/it-” ve “kıl-” fiillerinin kullanım sıklığının telif veya istinsah tarihi belli olmayan Eski Anadolu Türkçesi eserlerinin tarihlendirilmesinde bir ölçü olup olmayacağı tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Eski Anadolu Türkçesi, eserlerin tarihlendirilmesi, Oğuz Türkçesi, “et-/it-” ve “kıl-” fiilleri, kullanım sıklığı.

**A NEW BENCHMARK ON THE DATING OF OLD ANATOLIAN
TURKISH TEXT UNCERTAIN DATING
Usage Frequency of “et-/it-” and “kıl-” Verbs****Abstract**

While examining of Old Oghuz Turkish Texts, “et-/it-” and “kıl-” verbs are encountering always have been used together despite have been differ from each work in terms of usage frequency and prefer interchange together many time. How gone on the usage frequency of “et-/it-” verb belongs to Oghuz and “kıl-” verb belongs to other Turks ever since we saw together in works in the historical period? Is this usage frequency a randomly phenomenon ranging from author to author or work to work otherwise is there a systematic in itself? If there is a systematic in itself, what could be reasons of this? In this study, it will be sought to answer the above questions and will be discussed that usage frequency of “et-/it-” and “kıl-” verbs will be beachmark or not on the dating of Old Anatolian Turkish text uncertain writing or copied dating.

Keywords: Old Anatolian Turkish, dating of works, Oghuz Turkish, “et-/it-” and “kıl-” verbs, usage frequency.

* Yrd. Doç. Dr.; Necmettin Erbakan Üni. A. K. Eğitim Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ABD, golker@gmail.com.

Giriş

13. yüzyıla kadar tek yazı dili olarak devam eden Türk dili, bu yüzyıldan sonra siyasi, ekonomik ve sosyal sebeplerden dolayı üç ana koldan gelişmeye başlamıştır. 13. yüzyıl öncesinde yazı dili her ne kadar tek olsa da o dönemdeki ağızların varlığını başta Dîvânü Lugâti't-Türk (DLT) adlı eser olmak üzere Türk dili yadigârlarından öğrenmekteyiz. Bu ağızlar arasında hiç şüphesiz en çok dikkati çeken Oğuz Türkçesi olmuştur. Oğuz Türkçesinin diğer tarihî lehçelerden ayrılan yönleri çeşitli çalışmalarla ortaya konmuştur.

Oğuz Türkçesi 11. yüzyıl öncesi ve 11. yüzyıl sonrası olarak iki ana başlık altında incelenebilir. Çünkü 11. yüzyıldan önceki Oğuz Türkçesi hakkında doğrudan bir yazılı kaynak yoktur. Göktürk ve Uygur dönemlerindeki yazılı materyaller içinde Oğuz Türkçesinin varlığını gösteren, Oğuz Türkçesine ait unsurlar vardır. Bu unsurlar bireysel çalışmalarla ortaya konmuştur. Bu konuda Korkmaz'ın "Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtiler" adlı yazısı derli toplu bir bilgi vermektedir (Korkmaz, 1995d: 205). Bunun yanında Doerfer "Osmanlı Öncesi (Orhon Yazıtlarından Sultan Veled'e Kadar Oğuz Dilinin Gelişmesi)" adlı çalışmasıyla Oğuz Türkçesinin tarihi gelişimini fonetik ve morfolojik değerlendirmeler ışığı altında bize sunmaktadır (Doerfer, 1976: 81). Bu konuda son dönemde yapılan önemli bir çalışma da Gülsevin'in "Köktürk Bengü Taşlarındaki Oğuzca Özellikler" (Gülsevin, 1998: 12) adlı çalışmasıdır. Gülsevin bu çalışmasında Bengü Taşlardaki Oğuz Türkçesi ses ve şekil özellikleri hakkında daha önce yapılmış çalışmalara katkıda bulunarak, söz varlığı açısından da *öz/kentü*, *bul-*, *û*, *ürüñ* kelimeleri üzerinde durmuş ve bunları bazı lehçelerle karşılaştırmıştır.

Oğuz Türkçesi hakkında 11. yüzyıl ve sonrası için ilk başvuru kaynağımız hiç şüphesiz DLT'dir. DLT'deki Oğuz Türkçesi unsurlar ile ilgili ilk çalışanlardan birisi Reşit Rahmeti Arat'tır. Arat "Anadolu Yazı Dilinin Tarihi İnkışafına Dair" adlı çalışmasında Oğuz Türkçesi ile ilgili bilgileri on iki maddede değerlendirmiştir (Arat, 1987: 313). "Kâşgarlı Mahmud ve Oğuz Türkçesi" adıyla bir çalışma yaparak DLT'nin Oğuz Türkçesi açısından taşıdığı değeri maddeler halinde ortaya koyan Korkmaz, DLT'de belirtilen Oğuz Türkçesine ait ses bilgisi ve şekil bilgisi özelliklerini tespit ederek bunları değerlendirmiştir (Korkmaz, 1995a: 241). Bundan başka Korkmaz'ın "XI.-XIII. Yüzyıllar Arasında Oğuzca" (Korkmaz, 1995b: 268) ve "Selçuklular Çağı Türkçesinin Genel Yapısı" (Korkmaz, 1995c: 274) adlı yazıları da 13. yüzyıl Oğuz Türkçesine ışık tutan araştırmalardır.

DLT'deki ağızlara yönelik bilgileri değerlendiren Banguoğlu, Belleten dergisinde "Kaşgari'den Notlar" adı altında üç yazı yayımlamıştır. Bunlardan birincisinde Uygurlar ve Uygurca üzerine notları değerlendirmiş (Banguoğlu, 1988a: 87), ikincisinde Oğuzlar ve Oğuz

Türkçesi üzerine olan bilgileri vermiştir (Banguoğlu, 1988b: 1). Üçüncüsünde ise DLT’de tespit ettiği 265 Oğuz Türkçesine ait kelimeyi sözlük hâlinde listelemiştir (Banguoğlu, 1988c: 23).

Son dönem çalışmalarından biri de Çoban’a aittir. Çoban, DLT’de geçen “Oğuzca” kayıtlı tüm gramer ve söz varlığına ait dil malzemesini yüksek lisans çalışması olarak ele almış ve işlemiştir (Çoban, 2005).

Yıldız ve Ölker, DLT’deki Oğuz Türkçesine ait kelimelerin Dede Korkut Hikâyelerindeki durumunu tespit eden bir çalışma yapmışlar ve çalışmanın sonuna, DLT’de yanına Oğuz Türkçesi kaydı düşülen kelimelerin listesini vermişlerdir (Yıldız ve Ölker, 2009).

Bu konuda en yetkin ve en son yapılan çalışma ise yine Korkmaz tarafından ilim âlemine sunulmuştur “Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi” adlı çalışma bugüne kadar bu alanda yapılan çalışmaların değerlendirildiği, başlangıcından günümüze kadar Oğuzlar ve Oğuz Türkçesi ile ilgili bilgilerin ele alındığı bir çalışmadır (Korkmaz, 2013).

Tarihî lehçelerin farklılıklarının ve benzerliklerinin ortaya konulması için farklı metotlarla bazı çalışmalar da yapılmıştır. Gülsevin ve Yıldız’ın çalışmaları bu konu çerçevesindedir.

Gürer Gülsevin Kutadgu Bilig’in diline yansıyan lehçelerin özelliklerini incelerken “denk çiftler” başlığı altında farklı lehçelerde kullanılan ve o lehçelerin karakteristik özelliklerini taşıyan kelime ve eklerin kullanım nedenleri üzerinde durmaktadır (Gülsevin, 2007). Mustafa Yıldız da Gülsevin’in bu yöntemini benimseyerek Gülistan Tercümesindeki Oğuz Türkçesi tesirini, *kıl-* ve *et-/it-* yardımcı fiillerinin aynı isim unsurlarıyla oluşturduğu eş değer birleşik fiil yapıları temelinde incelemeye tabi tutmuştur (Yıldız, 2010).

Bu konuyla doğrudan ilgili son dönem çalışmalardan biri de Asiye Figen Kalkan, Seda Öztürk ve Tuba Nar (2010) tarafından “Karahanlı Dönemi’nde Kıl-, Et-/İt- Fiilleri Çerçevesinde Oğuz Türkçesi” adı ile sunulan poster bildiridir (Kalkan vd., 2010).

Yöntem

Bu çalışmamızda tarihî lehçeler arasındaki farklılıkların ve benzerliklerin tespiti noktasında daha önce hemen hemen hiç uygulanmamış olan “kelime sıklığı/frekansı (word frequency)” yöntemi uygulanacaktır.

Bütün dillerde kullanım açısından öne çıkan kelimeler vardır. Bu kelimeler dil kullanıcılarının eğitim durumundan yaş gruplarına kadar birçok faktörden etkilenir ve kullanıcılar arasında farklılık gösterir. Kelime sıklığı, bir dilde kullanılan kelimelerin

birbirlerine oranla kullanım sıklığını ortaya koyan çalışmalardır. Bu çalışmalar yazı dili üzerine yapılacağı gibi konuşma dili üzerine de yapılır (Ölker, 2011: 15).

Bir yazar, yaşadığı dönemin ve yazdığı edebî türün kendisine sunduğu kelime dünyasından seçtikleriyle kendi sözlüğünü oluşturur. İnsanlar, bir kavram, duygu, mana veya fikri ifade ederken bazı deyim ve kelimeleri daha çok tercih ederler. Bu bir üslup özelliğidir. Bundan dolayı, bazı araştırmacılar, üslup çalışmalarında, kelimelerin kullanım sıklıklarını bir ölçüt olarak kullanmışlardır (Çoşkun, 2010: 77).

Kelime sıklığı üzerine hazırlanmış olduğumuz doktora çalışmasında da bu yöntemin faydaları şu şekilde tespit edilmiştir

a) Bir yabancı dili öğrenmeye başlayanlara ve ilköğretim öğrencilerine başlangıç aşamasında hangi kelimelerin verileceğinin tespitine imkân verir.

b) Sözlük hazırlanırken kelimelerin anlamlandırılmasında hangi anlamın ön plana alınacağını ortaya koyar.

c) Geniş tabanlı bir çalışmada en çok kullanılan kelimeler ortaya çıkar ki bu da temel söz varlığını oluşturur.

d) Art zamanlı bir çalışma yapılırsa kelimeler bazında dilin geçirmiş olduğu değişim ortaya konur.

e) Kelimelerden hareketle dilin kullanıcılarında meydana gelen kültür değişimini ortaya koyar.

f) Dildeki yabancı kelime oranlarını göstererek dilin gelişim süreci hakkında bilgi verir.

g) Stilistik çalışmalarda ayrıntılı veri sağlanmasına yarar.

h) Metin analizleri daha sağlıklı yapılır ve yorumlar daha derinlemesine olur (Ölker, 2011: 16).

Yukarıda adı geçen çalışmalar da göz önüne alınarak yarı denk çift olan veya eş değer olarak kabul edilen “et-/it-” ve “kıl-” yardımcı fiillerinin eserlerdeki kullanım sıklığı, tarihi süreç içerisinde nasıl bir seyir izlemiştir? Bu kullanım sıklığı yazardan yazara veya eserden esere değişen rastlantısal bir olgu mudur, yoksa kendi içerisinde bir sistematiği var mıdır? Eğer kendi içinde bir sistematiği varsa bunun sebepleri ne olabilir gibi düşünceler bu çalışmanın sorunsalını oluşturmaktadır.

“et-/it-” fiilinin Oğuz Türkçesine ait olduğunu, “kıl-” fiilinin Doğu Türkçesine ait olduğunu veya Oğuz dışı unsurlar tarafından kullanıldığını DLT’den öğrenmekteyiz. Kaşgarlı’nın “et-/it-” ve “kıl-” fiili ile ilgili düştüğü şu not dikkat çekicidir. “*Teñri meniñ işim itti* Tanrı benim işimi düzeltti *ol yükünç itti* Oğuzcada “o, namaz kıldı” demektir. Oğuzlar iyi

yaptıkları her şey için itti derler. Türkler ise yaptıklarına kıldı derler (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2014: 88).

Kaşgarlı'nın verdiği bu bilgiler dikkate alınarak çalışmaya, önce Türk dilinin 13. yüzyıl öncesinde meydana getirilmiş eserleri taranarak başlandı. Buradaki “kıl-” ve “et-/it-” fiillerinin kullanım sıklıkları ortaya konuldu. Daha sonra Eski Oğuz Türkçesini temsil eden eserler seçilerek bu eserlerde geçen “kıl-” ve “et-/it-” fiillerinin kullanım sıklıkları tespit edildi. Bilhassa 13., 14. ve 15. yüzyıllardaki eserler üzerine yoğunlaşıldı. Dilin gelişiminin daha sağlıklı ortaya konulması için 16., 17. ve 18. yüzyıllardan da metin örnekleri seçilerek, süreç takip edilip durum tespiti yapıldı.

Tarihî Lehçelerde “et-/it-” ve “kıl-” Fiillerinin Kullanımı

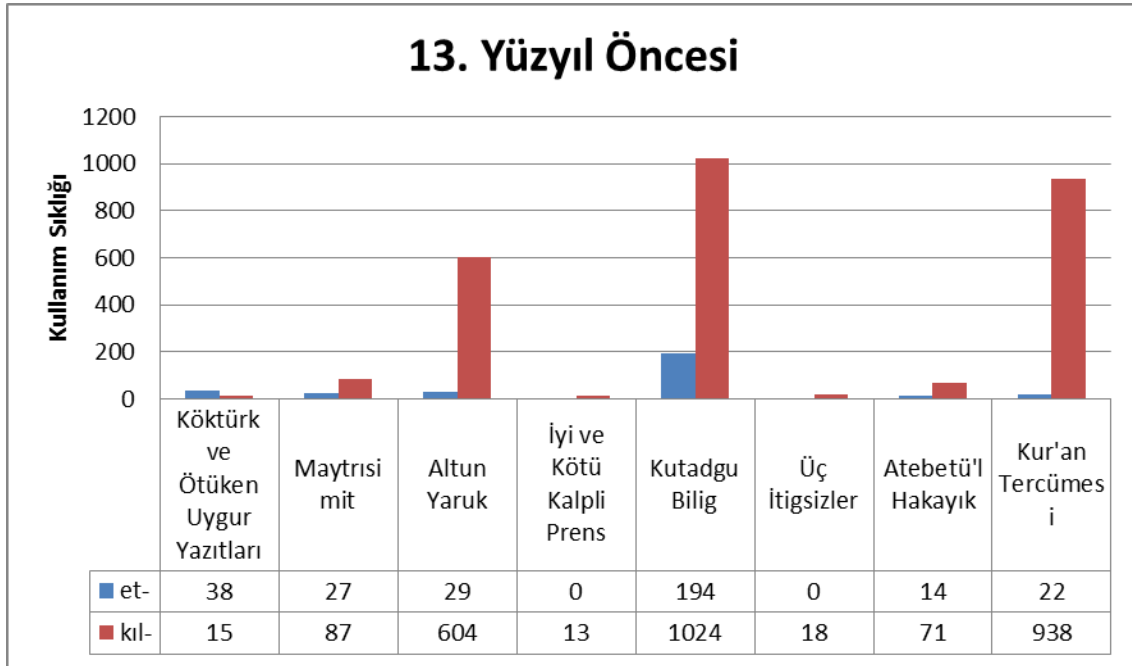
13. Yüzyıla Kadar “et-/it-” ve “kıl-” Fiillerinin Kullanımı

“et-/it-” fiili bugünkü anlamını kazanıncaya kadar bazı anlam değişikliklerine uğramıştır. Clauson kelimenin asıl anlamının “düzenle-, kur-, düzene sok-” olduğunu, ilerleyen zamanlarda kelimenin “süsle-, beze-” anlamlarında kullanılmaya başlandığını, daha sonra ise ilk anlamının devamı olarak “oluştur-, yarat-, meydana getir-” anlamlarında kullanıldığını ve kelimenin bilhassa Batı Türkçesinde “yap-, et-/it-” anlamlarına geldiğini söyler (Clauson, 1972: 36). Gerçekten de Karahanlı Türkçesine kadarki metinler incelendiğinde “et-/it-” fiili genellikle “düzenle-, kur-, süsle-, tanzim et-” anlamındadır (User, 2009; Tekin, 2013; Aydın, 2011: Tekin, 1976; Tekin, 1988; Kaya, 1994; Yıldırım, 2013).

Karahanlı Türkçesi dönemine gelince “et-/it-” geçmişten kalan diğer anlamlarını korumakla birlikte “yap-” anlamında yardımcı fiil olarak karşımıza çıkmaktadır. Kutadgu Bilig’de “düzenle-, yoluna koy-, hazırla-, süsle-” anlamlarının yanı sıra “yap-, eyle-” anlamları da kullanılmıştır (Arat, 1991). Yine bu döneme ait Türk dili hazinesi DLT’de bu anlam ayırımına dikkat çekilmekte ve “et-/it-” fiilinin Oğuzlarca hangi anlamda kullanıldığına işaret edilmektedir. Özellikle “düzene sok-” anlamının yanında “ol yükünç itti” kullanımının Oğuzlara ait olduğunun söylenmesi, bu fiilin Oğuzlarca nasıl kullanıldığının, hangi anlamının tercih edildiğinin bir göstergesidir. “*Teñri meniñ işim itti* Tanrı benim işimi düzeltti *ol yükünç itti* Oğuzcada “o, namaz kıldı” demektir. Oğuzlar iyi yaptıkları her şey için itti derler. Türkler ise yaptıklarına kıldı derler” (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2014: 88).

Bu açıklamalar ışığında “et-/it-“ fiilinin kullanım frekansı, 13. yüzyıla kadar hep “kıl-” fiilinin gölgesinde kalmıştır. Bilhassa yardımcı fiil olarak kullanımı çok azdır. Tespitlerimiz neticesinde “et-/it-” fiilinin 13. yüzyıla kadarki bazı eserlerde kullanım sıklığı ile ilgili tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: 13. Yüzyıl Öncesi

Tablodan da anlaşıldığı gibi 13. yüzyıla kadar ele alınan eserlerden “Köktürk ve Ötüken Uygur Kağanlığı Yazıtları” hariç hiçbirinde “et-/it-” fiili “kıl-” fiilinin önüne geçmemiştir. Bu kaynakta ise tamamıyla “düzenle-, kur-, düzene sok-” anlamlarında esas fiil olarak ele alınmıştır. Yardımcı fiil olarak örneğine rastlanmamaktadır. Bu da “et-/it-” fiilinin anlamsal tarihî gelişim sürecini yansıtmakta, yardımcı fiil olarak kullanımının Oğuzlara ait olduğunu, esas fiil olarak kullanımının ise bütün Türklüğe ait olduğunu göstermektedir. Zaten Kaşgarlı'nın Oğuzca olarak belirttiği “et-/it-” fiili, yardımcı fiil görevindeki (yükünç itti) “et-/it-” fiilidir.

13. Yüzyıl ve Sonrası Batı Türkçesinde “et-/it-” ve “kıl-” Fiillerinin Kullanımı

Batı Türkçesine geçince bu iki fiilin kullanımı ile ilgili değişiklikler meydana gelmektedir. Doğu Oğuzcasını¹ yansıtan (Kitâb-ı Gunya, Kıssa-yı Yusuf², Ferâiz Kitabı) eserlerde “kıl-” fiilinin kullanım sıklığı “et-/it-” fiilinin kullanım sıklığından çok daha fazladır. Oysa Batı Oğuzcasında bu kullanım oranları biraz değişkendir. Bilhassa 13. yüzyılda “et-/it-” ve “kıl-” yan yana kullanılırken 14. yüzyılda genel olarak “kıl-” fazla kullanılmaya başlanmış, tekrar 14. yüzyılın sonuyla 15. yüzyılın başında ise “et-/it-” fiilinin kullanımı öne çıkmıştır. 15. yüzyıl ve sonrasında ise “et-/it-” yazı diline hâkim olmuştur. 14. yüzyılın sonu 15. yüzyılın başında yazıldığı tahmin edilen Feriştioğlu Lügati ile 16. yüzyılda bu lügatin genişletilmiş hâli

¹ Geniş bilgi için bk. Korkmaz, 2013: 81-87; Tekin, 1973; Deorfer, 1976.

² Ali Cin eseri karşılaştırmalı çalışmış ve bütün nüshalarda geçen kelimeleri dizine eklemiştir. “Kıl-” fiilinin bu kadar çok kullanılmış görülmesi biraz da o sebeptir.

olan Mahmudiye adlı eserdeki “et-/it-” ve “kıl-” fiillerinin kullanım sıklıkları, bu gelişimi göstermesi açısından dikkate şayandır (karşılaştırınız 4. ve 6. tablo). Günümüze kadar “kıl-” fiilinin kullanımı devam etse de bu dikkate değer bir frekansa ulaşmamıştır. Peki, bu yüzyıllara göre değişen kullanım sıklığının sebebi ne olabilir?

Bunun sebepleri hakkında Sümer’in şu sözleri bize bir ipucu vermektedir. “Malazgirt zaferiyle başlayan Anadolu’nun fethi tamamlandıktan sonra Anadolu ile Türkistan arasında bir göç kanalı oluşmuştu. Bu kanal ile XIII. yüzyılın birinci yarısının ortalarına doğru Türkistan, Horasan ve Azerbaycan’dan Anadolu’ya birbiri arkasından kalabalık Türkmen toplulukları gelmeye başladı. Bunlar 1219’da başlayan Moğol hücumundan kaçıyorlardı. Böylece Oğuzların ezici çoğunluğu Anadolu’da toplandı.” (Sümer, 1999: 5).

Yine Sümer devam eden satırlarda Moğol istilasından şehirli Oğuzların da kaçarak Anadolu’ya geldiğini söylemektedir. “Araştırmalarımız Seyhun boylarındaki şehirlerde ve köylerde yaşayan oturan Oğuzların da bilhassa Moğol kılıcı altında can vermemek, onlara tutsak düşmemek, Moğol istilasını takiben Türkistan’da baş gösteren korkunç açlıktan ölmek ve nihayet eldaşlarının yaşadığı emin bir ülke olması gibi sebeplerden dolayı Anadolu’ya geldiklerini açık ve kesin bir şekilde meydana koymuştur. Sonuç olarak Anadolu’nun pek büyük bir kısmı XI. yüzyıldan başlayıp XIV. yüzyıla kadar süren yoğun göçler ile her bakımdan bir Oğuz (Türkmen) vasfını almıştır (Sümer, 1999: 5-6).

Bu konuda Tekin ise şunları söylemektedir: “Orta Asya’dan Anadolu’ya Suriye’ye gelen yazarlar 12-13-14. yüzyılda henüz kuruluş devrini yaşayan Oğuz yazı dilini eserlerinde kendi şivelerinin de özelliklerini kullanmakla etkileri altına almaya çalışmışlardır. Fakat bu etki uzun ömürlü olmamış, 15. yüzyıldan sonra büsbütün ortadan kalkmıştır” (Tekin, 1973: 69-70).

Sümer’in söyledikleri göz önüne alındığında Anadolu’ya 13. yüzyılın ilk yarısından önce gelen Oğuzlar Türkistan’da hâkim olan üst kültürü çok fazla temsil etmeyen, kendi yerel kültürünü üzerinde taşıyan bilhassa göçebe Türkmenlerden oluşmaktadır. Bu da, Anadolu’da yeni oluşmaya başlayan yazı dilinde, Oğuzlara değil de Türkistan kültürüne ait olan “kıl-” fiilinin kullanım sıklığının daha fazla oluşu şeklinde kendini göstermiştir.

Ayrıca Anadolu’ya daha 12. yüzyılda gelenlerin Anadolu’da Oğuz kültürüyle yetiştirdiği ve 13. yüzyılda edebi eser veren çocukları vardır. Bu konuda Tekin şunları söylemektedir “Mevlana Celaleddin-i Rumî’nin Ailesi Orta Asya Türkçesi konuşuyordu; bunun tabii bir sonucu olarak manzumelerinde ‘olga-bolga’ unsurlarını enine boyuna kullandığı hâlde oğlu Sultan Veled’in Türkçe manzumelerinde bunlardan bir tek unsur dahi bulunmaz. Sultan

Veled'in katıksız Oğuzca kullanmasını, ancak onun bir Anadolu çocuğu oluşuyla açıklayabiliriz" (Tekin, 1973: 70).

İşte Yunus Emre, Sultan Veled ve Ahmed Fakih'in eserlerindeki "et-/it-" fiilinin kullanım sıklığı Sümer ve Tekin'in ifadelerinden de anlaşıldığı gibi, bu eserlerin kişilere özel Batı Oğuz ağzına dayalı yazı dilinin ilk eserleri olarak değerlendirilmesini sağlayacak delillerden biridir. Ancak yazı dili henüz yerleşmemiş, dilin özellikleri kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Zira aynı yüzyılda yazılmış, Mevlana gibi Orta Asya kültürüne sahip Şeyyad Hamza'nın (Tekin, 1973: 69) Yusuf u Züleyha'sında ise "kıl-" fiilinin kullanım sıklığı daha fazladır. Bu da 13. yüzyıldaki eserlerin özelliklerinin kişisel olduğu ve Oğuz Türkçesinin henüz sağlam temeller üzerinde standart bir yazı dili olarak gelişmediğini gösterir.

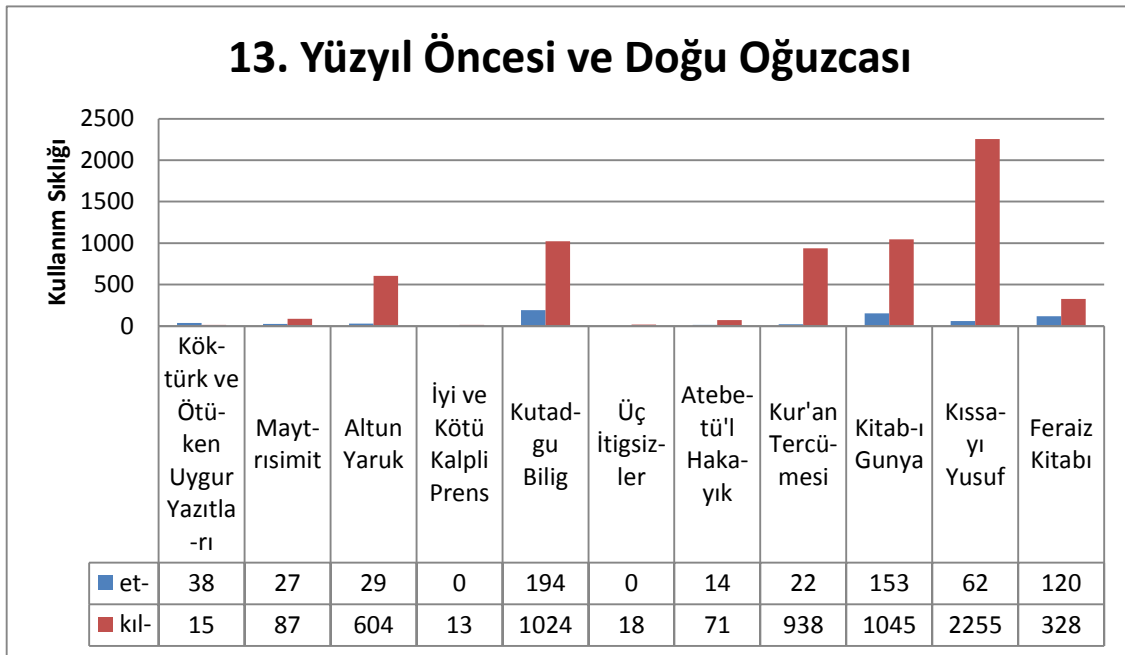
Özellikle Türkistan kültürüyle yetişmiş, Türkistan yazı kültürünü bilen şehirli Oğuzların ve Oğuz olmayan diğer unsurların Anadolu'ya gelmesiyle (13. yüzyılın ikinci yarısından 14. yüzyılın ikinci yarısına kadar) "kıl-" fiilinin kullanım sıklığı artmaya başlamıştır. Bilhassa 13. yüzyılın sonunda Moğol istilası zuhur edince Oğuzlarla birlikte az da olsa Kıpçak, Çiğil, Kanglı gibi öteki Türk boylarının da göç ettikleri (Korkmaz, 2013: 108), bunların ağız özelliklerinin de eserlere yansıdığı bilinmektedir. 14. yüzyılın ikinci yarısına kadar devam eden bu Türkistan etkisi 14. yüzyılın ikinci yarısından sonra Oğuzların kendi ağızlarını yazı diline hâkim kılmalarıyla son bulmuştur. Bilhassa aradaki tarihe baktığımızda Türkistan'dan gelen nesil bitip Anadolu'da Oğuzlar içinde ve Oğuz kültürüyle yetişen nesil tarih sahnesine çıkınca Oğuz Türkçesinin de yazı diline tam anlamıyla hâkim olduğu gözlemlenmektedir. Bu da ele aldığımız "et-/it-" ve "kıl-" fiillerinin kullanım sıklığına yansımıştır.

"et-/it-" ve "kıl-" fiillerinin kullanım sıklığı, Anadolu'ya daha sonraki göç dalgalarında gelmiş olan ediplerin tespitinde de işe yarayabilir. Osmanlı döneminde Orta Asya'dan Anadolu'ya 88 şair göçü olduğunu tespit eden Kurnaz şunları söylemektedir: "Osmanlı döneminde Orta Asya'dan bir beyin göçü yaşanmış, çok sayıda şair, ülkesinden ayrılarak hayatını Anadolu'da sürdürmeyi tercih etmiştir. Bu şairlerin Anadolu'ya gelmelerinde, buldukları yörelerdeki siyasal karışıklıklar ve Osmanlı ülkesinin huzurlu, istikrarlı ve müreffeh yapısıyla kültür ve sanat faaliyetleri için cazip bir hâlde bulunması, padişahların bunları özendirilmesi de etkili olmuştur. Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman gibi Osmanlı padişahları, başta İran olmak üzere çeşitli ülkelerdeki ilim ve sanat adamlarını İstanbul'a getirme yolunda faaliyet göstermişlerdir" (Kurnaz, 2012: 40). Kurnaz'ın Orta Asyalı olarak belirlediği bu şairlerin söz varlığı ilginç bir araştırma konusu olarak durmaktadır. Bizim koyduğumuz kıstas da göz önüne alınarak yeniden bir değerlendirme yapılırsa bu şairlerin sayısının artacağı muhakkaktır.

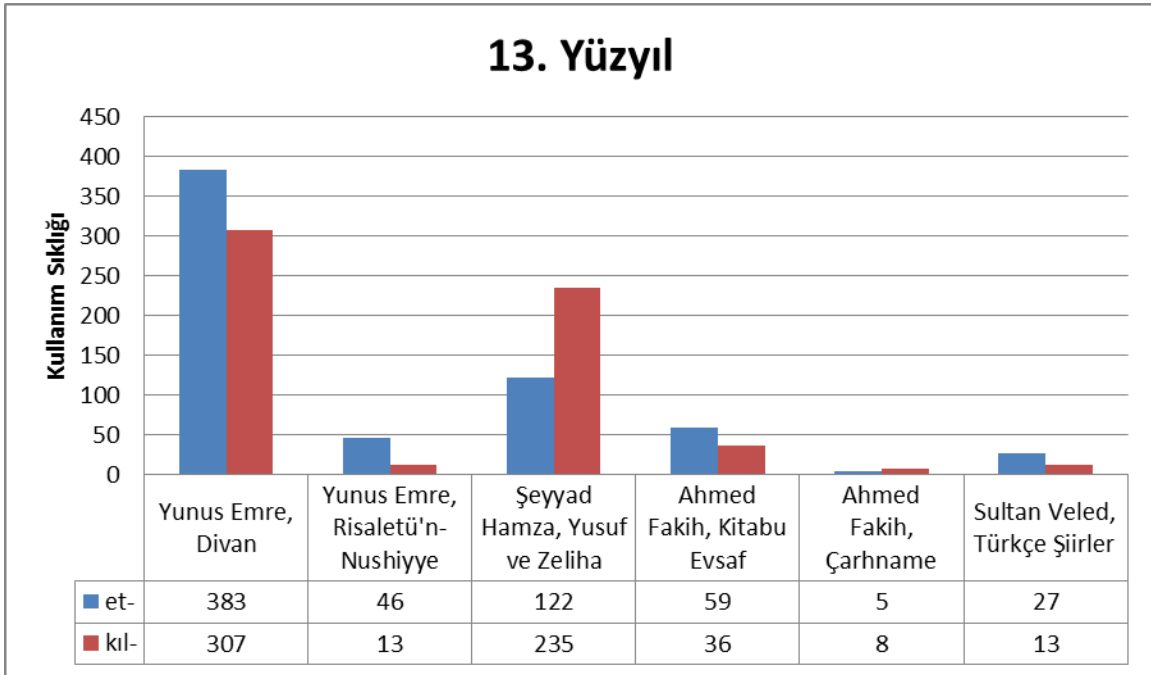
Yine şairlerin geldiği bölgeden kendilerine ait olan dil-kültür unsurlarını getirdiklerini ve bunları eserlerinde kullandıklarını “cigi cigi” kelimesinden hareketle tespit eden Öztürk ise şunları söylemektedir: “Türkistan’dan Türkiye’ye muhtelif sebeplerle çeşitli zamanlarda göç etmiş onlarca şair vardır. Bunların Türkiye Türkçesinin söz varlığına şahsi gayretleri ile dâhil ettikleri kelimeler ve özel ifadeler de bulunmaktadır” (Öztürk, 2013: 2154). Öztürk’ün bu açıklaması bizim bulgularımızı destekler mahiyettedir.

Bu açıklamalardan sonra her yüzyılda bahsi geçen fiillerin kullanım sıklığını aşağıdaki tablolarla vereceğiz:

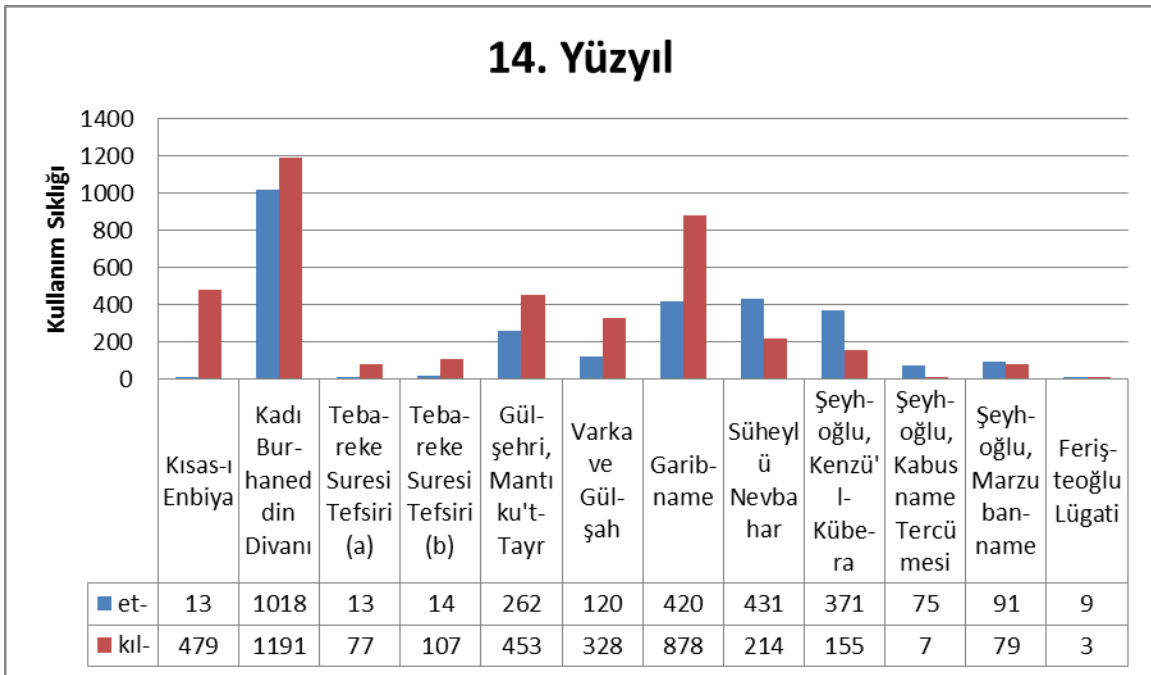
Tablo 2. 13. Yüzyıl Öncesi ve Doğu Oğuzcası

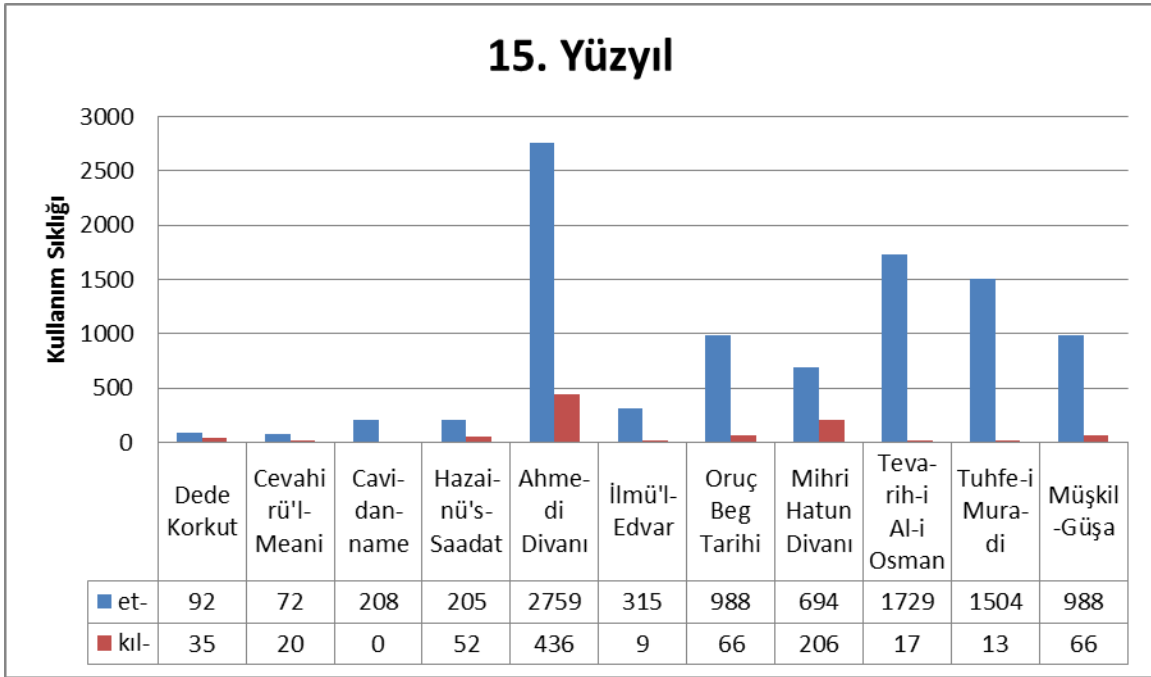
Tablo 3. 13. Yüzyıl

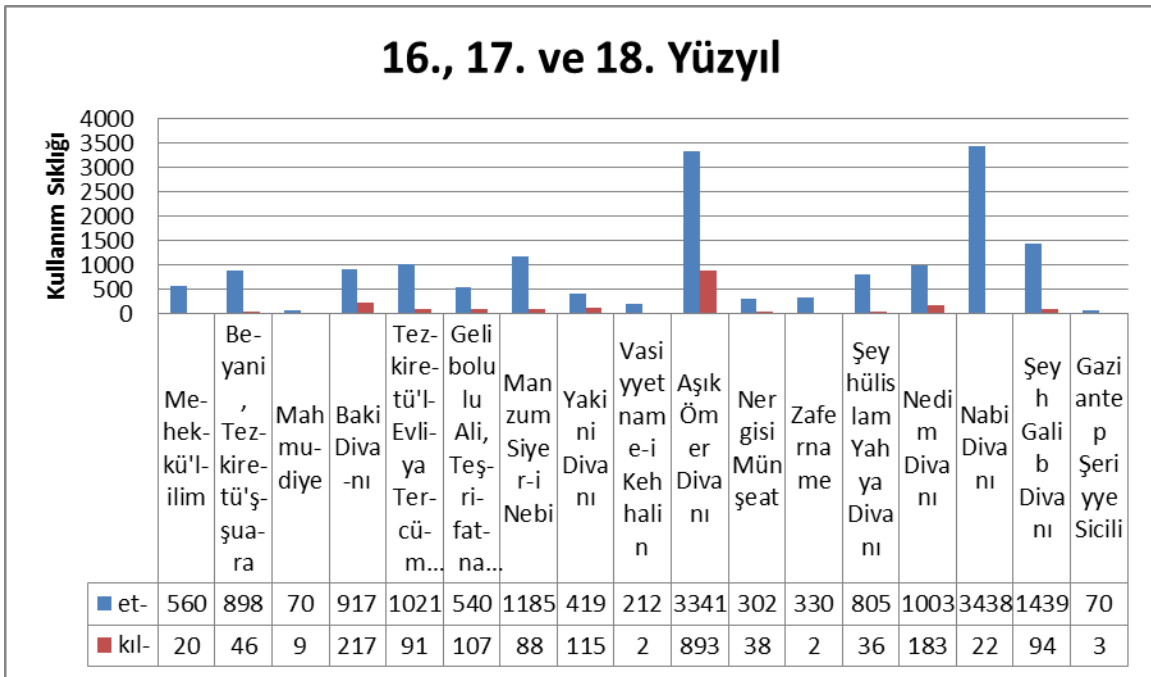
Tablo 4. 14. Yüzyıl

Tablo 5. 15. Yüzyıl

Tablo 6. 16., 17. ve 18. Yüzyıl

Değerlendirme ve Sonuç

Tablolardan da anlaşılacağı üzere “et-/it-” ve “kıl-” fiilleri arasında tarihî bir kullanım ilişkisi vardır. Bu ilişki Göktürklerden günümüze kadar devam etmiştir. 13. yüzyıl öncesinde ve Doğu Oğuzcasında “kıl-” fiilinin kullanım sıklığı “et-/it-” fiiline göre bariz bir şekilde öndedir. 2. tablodan da anlaşılacağı üzere “et-/it-” fiili sadece Göktürk ve Ötüken Uygur Kağanlığı yazıtlarında “kıl-” fiilinden fazla kullanılmıştır. Bunun sebebi yukarıda da değindiğimiz gibi o yüzyılda “et-/it-” fiilinin esas fiil olarak kullanılıyor olmasıdır. Bu anlamıyla “et-/it-” fiili Oğuzların değil bütün Türklüğün malıdır. Yani 13. yüzyıl sonrasına kadar kullanılan “et-/it-” fiilleri yardımcı fiil olarak kullanılmış ise Oğuzca bir unsurdur. Ancak asıl fiil olarak kullanılışı genel Türkçenin özelliğidir. Zaten Kaşgarlı Mahmud da “*yükünç itti*” ifadesiyle “et-/it-” fiilinin yardımcı fiilliğine vurgu yapmaktadır. Yazıtlarda yardımcı fiil olarak kullanımı hiç yoktur (User, 2009). Eski Türkçe dönemine ait sonraki eserler incelendiğinde ise “et-/it-” fiili çoklukla esas fiil olarak karşımıza çıkmaktadır. Kutadgu Bilig’de hem esas fiil hem de yardımcı fiil olarak gördüğümüz “et-/it-” fiili Doğu Oğuzcasında ise daha çok yardımcı fiil olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla “et-/it-” fiili 13. yüzyıl öncesinde yardımcı fiil olarak kullanımda asla “kıl-” fiilinin önüne geçmemiştir. Verdiğimiz kullanım sıklığı bilgileri de hem Kaşgarlı Mahmud’u doğrulamakta hem de et-/it- fiilinin hangi anlam ve görevde Oğuz Türkçesine ait olduğunu göstermektedir.

13. yüzyılda Oğuz Türkçesi Anadolu’da kendi ağızına uygun eserler vermeye başlamıştır. Ancak bu eserler bireysel ürünler olup Oğuz Türkçesine dayalı bir yazı dili henüz tam olarak oluşmamıştır. Bunun açık bir kanıtı 3. tabloda görülmektedir. “et-/it-” ve “kıl-” fiilleri bu yüzyılda yan yana yürümektedirler. Doğu Türkçesi kültürüyle yetişmiş Şeyyad Hamza’yı (Tekin, 1973: 69) bir kenara bırakırsak kullanım sıklığı bakımından “et-/it-” fiili öne çıkmaktadır. Hâlbuki 14. yüzyıla geçtiğimizde “kıl-” fiilinin kullanım sıklığı tekrar artmakta ve “et-/it-” fiilini geçmektedir. Ta ki 14. yüzyılın ikinci yarısına kadar bu durum devam etmektedir. 14. yüzyılın ikinci yarısından sonra ise “et-/it-” fiili kullanımda tekrar tercih edilmekte ve bir daha asla ikinci plana düşmemektedir. 15., 16., 17., ve 18. yüzyıllar ile ilgili kullanım sıklığı bilgileri 5. ve 6. tabloda bariz bir biçimde görülmektedir. 19. yüzyıl Tanzimat gazetelerinin dili üzerine bir çalışma yapan Ölker de bizimle aynı doğrultuda bir sonuca ulaşmıştır. Tanzimat gazetelerinin dili tespit edilirken yardımcı fiillerin kullanım sıklığından da faydalanılan Ölker’in çalışmasında “kıl-” fiilinin kullanım sıklığı neredeyse yok denecek kadar azdır (Ölker, 2012: 322). Günümüzde ise yazı dilini kapsayan kelime sıklığı sözlüklerinde de (Göz, 2005; Ölker 2011) söylediklerimizi ispatlayan sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmalarda da “kıl-” fiilinin kullanım sıklığı “et-” fiiline göre çok geridedir.

“et-/it-” fiili 13. yüzyılda “kıl-” fiilinden daha çok tercih edilirken 14. yüzyılın başında ikinci plana atılması iki sebeple açıklanabilir. Birincisi 13. yüzyıldaki yazarların Anadolu’da yetişmiş insanlar olması gerçeğidir. Yani Doğu Türkçesi etkisinden uzak Oğuz kültürüyle yetişen bir nesil olmasıdır. Yunus Emre’nin destansı hayatının Anadolu’da başladığı genelde kabul gören bir bilgidir. Ahmed Fakih’in ise Mevlana’ya intisap ettiği düşünülmektedir. Sultan Veled ise Anadolu’da Oğuzlar arasında yetişmiş bir insandır. Sonuç olarak Tekin’in de söylediği gibi (Tekin, 1973: 70) bu yüzyıldaki Oğuzca kişisel kullanımlarla ortaya çıkan bir Oğuzcadır ve henüz genel bir yazı dili hâline gelmemiştir.

İkinci sebep ise 13. yüzyılın sonlarında Moğol istilasının başlamasıyla Anadolu’ya yapılan yoğun göç dalgasıdır. Bu göç dalgası Oğuzların yanı sıra başka Türk boylarını da Anadolu’ya getirdiği gibi Doğu Türkçesi kültürüyle yetişmiş şehirli Oğuzları da Anadolu’ya itmiştir. Bu gelen yoğun nüfus, eserlerine de yettiği kültürün izlerini yani Doğu kültürünü aksettirmiştir. İşte 14. yüzyılın ilk yarısında “et-/it-” fiilinin kullanımda “kıl-” fiilinden geriye düşmesinin başlıca sebebi bu gelenlerin Doğu Türkçesini temsil eden “kıl-” fiilini tercih etmeleridir. Zaten hemen hemen bir neslin ömrünü temsil eden elli yıl içerisinde et-/it- fiili tekrar ön plana çıkmıştır. 14. yüzyılın sonuna doğru at başı kullanılan bu iki fiil, hemen 15. yüzyıl başında kullanım sıklığı bakımından “kıl-” fiilinin aleyhine bir gelişme göstermiştir.

Buradan çıkaracağımız diğer bir sonuç ise tarihi belli olmayan eski Oğuz Türkçesi eserleri tarihlendirilirken, eserlere bu iki fiil açısından da bakılmasının uygun olacağıdır. “kıl-” fiili “et-/it-” fiilinden fazla kullanılmışsa, diğer özellikler de göz önüne alınmak kaydıyla bu eserin 14. yüzyılın ilk yarısından önce olduğunu söyleyebiliriz. Ancak “kıl-” ve “et-/it-” fiillerinin kullanım sıklığı birbirine yakınsa veya aralarında çok az bir fark varsa; diğer ses ve şekil unsurları da uygun düşmesi halinde diyebiliriz ki elimizdeki eser 14. yüzyıl sonuna veya 15. yüzyıl başına ait bir eserdir. Sonraki yüzyıllar ise kullanım sıklığı açısından yüksek farkla “et-/it-” fiili lehindedir.

Kaynaklar

- AKDAŞ, E. K. (2009). *Gelibolulu Mustafa Ali Teşrifatname*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- AKDOĞAN, Y. (t.y.). *Ahmedî Divan*. Ankara: Kültür Bakanlığı (e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10591,ahmedidivaniyasarakdoganpdf.pdf?0> Erişim Tarihi: 15.03.2015).
- AKKUŞ, M. (1995). *Kitab-ı Gunya*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ARAT, R. R. (1991). *Kutadgu Bilig I Metin*. (3. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- _____ (1998). *Kutadgu Bilig II Çeviri*. (7. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

- _____ (1979). *Kutadgu Bilig III İndeks*. (Hazırlayanlar: K. Eraslan; O. F. Sertkaya; N. Yüce). Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- _____ (1987). *Anadolu Yazı Dilinin Tarihi İnkışafına Dair, Makaleler*. Ankara: TKAE Yay.
- _____ (2006). *Edib Ahmed B. Mahmud Yükneci, Atebetü'l-Hakayık*. (3. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ARGUNŞAH, M. (1999). *Muhammed b. Mahmud-ı Şirvani Tuhfe-i Muradi İnceleme-Metin-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ARIKOĞLU, İ. (2006). *Ferîsteoğlu'nun Cavidan-name Tercümesi: "Işk-name" (İnceleme-Metin)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ATALAY, B. (1998a). *Dîvânü Lugâti't-Türk Tercümesi I-II-III*. Ankara: TDK Yay.
- _____ (1998b). *Dîvânü Lugâti't-Türk Dizini "Endeks"*. Ankara: TDK Yay.
- AYDIN, E. (2011). *Uygur Kağanlığı Yazıtları*. Konya: Kömen Yayınları.
- BANGUOĞLU, T. (1988a). Uygurlar ve Uygurca Üzerine. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1958*. Ankara: TDK Yay.
- _____ (1988b). Oğuzlar ve Oğuzeli Üzerine. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1959*. Ankara: TDK Yay.
- _____ (1988c). Oğuz Lehçesi Üzerine. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1960*. Ankara: TDK Yay.
- BİLKAN, A. F. (2011). *Nabi Divanı*. İstanbul: Akçağ Yayınları.
- BİŞKİN, H. V. (2010). *Vasiyyetname-i Kehhâlin*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- CİN, A. (2011). *Türk Edebiyatının İlk Yûsuf ve Züleyhâ Hikâyesi, Ali'nin Kıssa-yı Yûsuf'u*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- COŞKUN, M. (2010). Üslup Çalışmaları Üzerine. *Nesrin İnşası: Düzyazıda Dil, Üslup ve Türler (Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları V)*. Turkuaz. İstanbul. 72-83
- ÇAVDAR, Y. (2005). *Tebareke (Suretü'l-Mülk) Tefsiri(b) (İnceleme-Metin-Dizin) (1b-64b)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇOBAN, M. S. (2005). *Divânü Lugati't-Türk'te Geçen 'Oğuzca' Kayıtlı Dil Malzemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DANKOFF, R.; KELLY, J. (1985). *Muhmud al-Kaşgari, Compendium of The Turkic Dialects, Part I-II-III*. Harvard University Printing Office 1982.
- DİLÇİN, C. (1991). *Mesud Bin Ahmed Süheyl ü Nev-bahar*. İstanbul: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- DİREKÇİ, B. (2010). *Cevahirü'l-Meani (Giriş-Dil Özellikleri-Metin-Dizin)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DOERFER, G. (1976). *Das Vorosmanische (Die Entwicklung Der Oghusischen Sprachen Von Den Orchoninschriften Bis Zu Sultan Veled)*. TDAY-B 1975-1976, Ankara, 81-132.
- DOĞAN, E. (2011). *Şeyhoğlu Sadrüddin'in Kabusname Tercümesi*. İstanbul: Mavi Yayınları.

- EMİNOĞLU, H. (2003) *Müşkil-güşâ (Ta'bir-nâme)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ERCİLASUN, A. B. ve AKKOYUNLU, Z. (2014). *Divanu Lugati't-Türk Giriş-Metin-Notlar-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ERGİN, M. (1980). *Kadı Burhaneddin Divanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- _____ (1997), *Dede Korkut Kitabı I-II*. Ankara: TDK Yay.
- EYDURAN, A. S. (2008). *Beyani Tezkiretü'ş-Şu'ara*. Ankara. Kültür Bakanlığı (e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10733,metinpdf.pdf?0> Erişim Tarihi: 15.03.2015).
- GÖZ, İ. (2003). *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- GÜLSEVİN, G. (1997). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- _____ (1998). Köktürk Bengü Taşlarındaki Oğuzca Özellikler. *Kardeş Ağızlar/Türk Lehçe ve Şiveleri Dergisi*, 7, 12-18, Ankara.
- _____ (2007). Kutadgu Bilig'in Dilinde Lehçelerin Özellikleri: 'Denk Çiftler'. *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/2 Spring.
- HAKSEVER, H. İ. (1995). *Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergisi'nin Münşeati*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- HAKVERDİOĞLU, M. (1998). *Mihri Hatun Divanı (İnceleme-Metin)*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kazakistan: Ahmet Yesevi Kazak-Türk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İLHAN, N. (1998). *Eşref bin Muhammed Hazainu's-Sa'adat (İnceleme-Metin-Dizin)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KAÇALIN, M. S. (2006). *Dedem Korkut'un Kazan Bey Oğuz-nâmesi*. İstanbul: Kitabevi Yay.
- KALKAN, A. F., ÖZTÜRK, S. ve NAR, T. (2010). Karahanlı Dönemi'nde "Kıl-, Et-/it- Fiilleri Çerçevesinde Oğuz Türkçesi. *TUDOK, III. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Kongresi Bildirileri*, 1549-1550.
- KARADUMAN, S. (2010). *Oruç Beg Tarihi Manisa Nüshası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KARAHAN, A. (1985). *XIV: Yüzyıl Sonlarına Kadar Türk Kültürü ve Edebiyatı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- KARASOY, Y.; YAVUZ, O. (2010). *Aşık Ömer Divanı*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- KAVRUK, H. (t.y.) *Şeyhülislam Yahya Divanı*. Ankara: Kültür Bakanlığı (e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10655,seyhulislamyahyadivanihasankavrukpdf.pdf?0> Erişim Tarihi: 15.03.2015).
- KAYA, C. (1994). *Uygurca Altun Yaruk, Giriş, Metin ve Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KORKMAZ, Z. (1995a). Kâşgarlı Mahmud ve Oğuz Türkçesi. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*. Ankara: TDK Yayınları.
- _____ (1995b). XI-XIII. Yüzyıllar Arasında Oğuzca. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*. Ankara: TDK Yayınları.

- _____ (1995c). Selçuklular Çağı Türkçesinin Genel Yapısı. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*. Ankara: TDK Yayınları.
- _____ (1995d). Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtiler. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*. Ankara: TDK Yayınları.
- _____ (2013). *Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- _____ (1973). *Sadru'd-din Şeyhoğlu Marzuban-name Tercümesi, İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- KÖKTEKİN, K. (2007). *Yusuf-ı Meddah Varka ve Gülşah*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KURNAZ, C. (2012). *Avrasya'da Şair Göçü*. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.
- KÜÇÜK, S. (t.y.). *Baki Divanı*. Ankara. Kültür Bakanlığı (e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0> Erişim Tarihi: 15.03.2015).
- KÜÇÜK, S. (2011). *XVI. Yüzyıla Ait Bir Tezkiretü'l Evliya Tercümesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- MACİT, M. (t.y.). *Nedim Divanı*. Ankara: Kültür Bakanlığı (e-kitap : <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10635,nedim-divanipdf.pdf?0> Erişim Tarihi: 15.03.2015).
- MANSUROĞLU, M. (1956). *Ahmed Fakih Çarhname*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- _____ (1958). *Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- MAZIOĞLU, H. (1974). *Ahmed Fakih, Kitabı Evsaf-ı Mesacidi'ş-Şerife*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- MERÇİL, E. (2011). *Selçuklular –Makaleler*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- MUHTAR, C. (1993). *İki Kur'an Sözlüğü Lugat-ı Ferišteoğlu ve Lugat-ı Kanûn-ı İlâhî*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- OKÇU, N. (t.y.). *Şeyh Galib Divanı*. Ankara: Kültür Bakanlığı (e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10654,metinpdf.pdf?0> Erişim Tarihi: 15.03.2015).
- ÖLKER, P. (2005). *Tebareke (Suretü'l-Mülk) Tefsiri(a) (İnceleme-Metin-Dizin) (64b-126b)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- _____ (2012). *Tanzimat Basınının Dili*. Konya: Aybil Yayınları.
- _____ (2003) *Mahmudiyye*. Yayımlanmamış Seminer Çalışması. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖLKER, G. (2011). *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü (1945-1950 Arası)*. Konya: Kömen Yayınları.
- ÖZÇELİK, S. (2005). *Dede Korkut*. Ankara: Gazi Kitabevi Yay.
- ÖZKAN, A. (2009). *Mehekkü'l- 'ilim ve'l- 'Ulema*. Isparta: Fakülte Kitabevi.

- ÖZKAN, M. (1995). *Türk Dilinin Gelişim Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- ÖZTÜRK, R. (2013). Türkistan'dan Türkiye'ye Kelime Göçü Örneği: "Cigi Cigi". *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 8/9 Summer 2013, 2145-2156, Ankara*.
- SÜMER, F. (1999). *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri-Boy Teşkilatı-Destanları*. (5. Baskı). İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- ŞAHİN, H. (2003). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ŞİRİNOVA, Z. (2008). *Şükrullah'ın ilmi'l-Edvarı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TAŞ, İ. (2010) *Şeyyad Hamza, Yusuf ve Zeliha*. Ankara: Kültür Bakanlığı (e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10712.yusufvezelihapdf.pdf?0> Erişim tarihi: 15.03.2015).
- TATÇI, M. (1991). *Yunus Emre Divanı Risaletü'n-Nushiyye, Tenkitli Metin*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- _____ (1997). *Yunus Emre Divanı*. Ankara: Kültür Bakanlığı (e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10663.metinpdf.pdf?0> Erişim Tarihi: 15.03.2015).
- TEKİN, Ş. (1976). *Maytrisimit, Burkancuların Mehdisi Maitreya ile Buluşma*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- _____ (1973-1974). 1343 Tarihli Bir Eski Anadolu Türkçesi Metni ve Türk Dili Tarihinde 'Olga/bolga' Sorunu. *TDAY-Bellekten. Ankara, 59-157*.
- TEKİN, T. (1983). *Orhon Yazıtları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TOP, Y. (2011). *Müniri'nin Manzum Siyer-i Nebisi (6-7. Cilt) (İnceleme-Metin)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- USER, H. Ş. (2009). *Köktürk ve Ötüken Uygur Kağanlığı Yazıtları*. Konya: Kömen Yayınları.
- YAVUZ, K. ve SARAÇ, M.A. Y. (2003). *Aşık Paşazade Osmanoğulları'nın Tarihi (Tevarih-i Al-i Osman)*. İstanbul: K Kitaplığı Yayınları.
- YAVUZ, K. (t.y.) *Gülşehri'nini Mantıku't-Tayr'ı (Gülşen-name) Metin ve Aktarma*. Ankara: Kültür Bakanlığı (e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10686.metinpdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 15.03.2015)
- _____ (2000). *Aşık Paşa Garipname 1/1,1/2*. Ankara: Kültür Bakanlığı (e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10669.garib-namepdf.pdf> Erişim Tarihi: 15.03.2015)
- _____ (1991). *Şeyhoğlu Kenzü'l-Kübera ve Mehhekü'l-Ulema, Şeyhoğlu Sadrüddin Mustafa*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- YILDIRIM, N. (2005). *Kara Çelebi-zade Abdülaziz Efendi'nin Zafername Adlı Eseri (Tarihçe-i Feth-i Revan ve Bağdad) Tahlil ve Metin*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YILDIRIM, F., AYDIN, E. ve ALİMOV, R. (2013). *Yenisey-Kırgızistan Yazıtları ve Irk Bitig*. Ankara: Bilgesu Yayınları.

- YILDIZ, M. ve ÖLKER, G. (2009). Divanü Lügati't-Türk'teki Oğuzca Kelimelerin Dede Korkut Hikâyelerindeki Durumu. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 26, 1-21.
- YILDIZ, M. (2010). Seyf-i Sarayinin Gülistan Tercümesinde Aynı İsim Unsurlarının *Kıl-* Ve *Et-/it-* Yardımcı Fiilleriyle Kullanımından Oluşan Eş Değer Birleşik Fiiller ve Oğuzca Etkisi. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 5/1 Winter 2010*
- YILMAZ, E., DEMİR, N. ve KÜÇÜK, M. (2013) *Kıyas-ı Enbiya*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- YILMAZER, Ö. F. (2010). *98/1 Numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili, Transkripsiyon ve Değerlendirme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ZÜLFE, Ö. (2009). *Yakinî Divan*. Ankara: Kültür Bakanlığı (e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10661,girismetinpdf.pdf?0> Erişim Tarihi: 15.03.2015).